

William Cecil a jemu přisuzované politické role v britských pramenech raného novověku

MIROSLAV BENEŠ

Historický ústav, Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové

William Cecil and his Political Roles in the British Early Modern Age Sources

Abstract: William Cecil, 1st baron of Burghley was the closest advisor of English queen Elizabeth I. from house of Tudor. However, this is not only role of William Cecil at the Elizabethan court and it is not the only role, which we can identify with analysis of British early modern age primary sources. How did the British early modern age primary sources depict first Baron of Burghley and saved his legacy for the next generation? The answer for this question is the purpose of this research.

Keywords: William Cecil, 1st Baron of Burghley, Elizabethan England, Memory, British 16th Century Primary Sources

William Cecil, první baron z Burghley,¹ byl příslušníkem původem velšské rodiny Cecilů, jejíž čelní představitelé po několik generací sloužili anglickým králům z rodu Tudorovců. Příkladu svých předků následoval i první baron z Burghley, který se proslavil jako jeden z nejschopnějších politiků 16. století.

Jeho politická kariéra začala již v časech vlády krále Eduarda VI.,² kdy William Cecil sloužil jako tajemník vévody ze Somersetu,³

¹ Z prací o Williamu Cecilovi můžeme zmínit například ALFORD, Stephen: *Burghley: William Cecil at the Court of Elizabeth I*. New Haven, Conn. – London 2008. LOADES, David: *The Cecils: Privilege and Power Behind the Throne*. London 2007. ALFORD, Stephen: *The Early Elizabethan Policy: William Cecil and the British Succession Crisis (1558–1569)*. Cambridge 2002. CROFT, Pauliene (ed.): *Patronage, Culture and Power: The Early Cecils*. New Haven, Conn. – London 2002. GRAVES, Michael A. R.: *Burghley: William Cecil, Lord Burghley*. London 1998. DAWSON, Jane: *William Cecil and the British of Early Elizabethan Foreign Policy*. In: *History* Vol. 74, Edinburgh 1989, s. 196–216. SMITH, Alan G.: *William Cecil: The Power Behind Elizabeth*. New York 1971. READ, Conyers: *Mr Secretary Cecil and Queen Elizabeth*. London 1962. HUME, Martin A. S.: *The Great Lord Burghley: A Study in Elizabethan Statecraft*. London 1898.

² Více viz SKIDMORE, Chris: *Edward VI: The Lost King of England*. New York 2007. MacCULLOCH, Diarmaid: *The Boy King: Edward VI and the Protestant Reformation*. New York 2001. LOACH, Jennifer: *Edward VI*. New Haven, Conn. 1999.

kteřý byl v počátcích Eduardovy vlády prohlášen za lorda protektora, a který proslul svými snahami o vojenské podmanění Skotska. Důsledkem jeho vojenských tažení však bylo pouze posílení vazeb mezi Francií a Skotskem, popř. odjezd skotské královny Marie Stuartovny⁴ k francouzskému dvoru, kde se měla seznámit a následně i provdat za mladého dauphina Františka.⁵ Cecilova služba nejmocnějším lidem anglického království tím však nekončila, neboť po uvěznění vévody ze Somersetu se Cecil stal tajemníkem vévody z Northumberlandu.⁶ Též z jeho pádu se dokázal vzpamatovat a udržet se i nadále v politice po dobu vlády královny Marie I. Tudorovny,⁷ díky jejímž rekatolizačním snahám muselo Anglii opustit nemalé množství protestantů. A byl to právě William Cecil, kdo po smrti již zmíněné královny Marie vstoupil do služeb její nevlastní sestry, královny Alžběty I. z rodu Tudorců,⁸ které po zbytek svého života pomáhal z postu jejího nejbližšího rádce.

Předmětem zkoumání této studie však nejsou životní osudy Williama Cecila, ani jeho politická kariéra ve službách nejmocnějších mužů a žen anglických dějin 16. století. Prvnímu baronovi z Burghley bylo již věnováno nemalé množství studií a odborných publikací,

³ O vévodovi ze Somersetu se můžeme dočíst více v SKIDMORE, Chris: *Edward VI: The Lost King of England*. New York 2007. MacCULLOCH, Diarmaid: *The Boy King: Edward VI and the Protestant Reformation*. Berkeley, Calif. - London 2002. LOACH, Jennifer: *Edward VI*. New Haven, Conn. 1999.

⁴ Více viz WARNICKE, Retha: *Mary Queen of Scots*. London 2006. DUNN, Jane: *Elizabeth and Mary: Cousins, Rivals, Queen*. London 2004. GUY, John: *Queen of Scots: The True Life of Mary Stuart*. Boston 2004. WORMALD, Jenny: *Mary, Queen of Scots: Pride, Passion and a Kingdom Lost*. London 2001.

⁵ O Františkovi II. psal například BAUMGARTNER, Frederic: *France in the Sixteenth Century*. New York 1995. HOLT, Mack P.: *The French Wars of Religion*. Cambridge 1995.

⁶ Více viz IVES, Eric: *Lady Jane Grey: A Tudor Mystery*. Oxford 2009. WILSON, Derek: *The Uncrowned Kings of England: The Black Legend of the Dudley*. London 2005. LOADES, David: *John Dudley, Duke of Northumberland*. Oxford 1996. BEER, Barrett: *Northumberland*. Kent 1973.

⁷ Z prací o Marii I. z rodu Tudorců můžeme zmínit EDWARDS, John: *Mary I: England's Catholic Queen*. New Haven, Conn. 2011. DUFFY, Eamon: *Fires of Faith: Catholic England under Mary Tudor*. New Haven, Conn. 2009. RICHARDS, Judith: *Mary Tudor*. London 2008. PORTER, Linda: *The Myth of "Bloody Mary": A Biography of Queen Mary I of England*. New York 2007. LOADES, David: *The Reign of Mary Tudor*. London 1991. TITTLER, Robert: *The Reign of Mary I*. London 1991.

⁸ Z prací o královně Alžběta I. z rodu Tudorců můžeme zmínit například LOADES, David: *Elizabeth I*. London 2006. REX, Richard: *Elizabeth I*. Stroud 2003. STARKEY, David: *Elizabeth: The Struggle for the Throne*. New York 2001. HAIGH, Christopher: *Elizabeth I*. London 2000. MacCAFFREY, Wallace: *Elizabeth I*. London 1993. NEALE, John: *Queen Elizabeth I*. Chicago 1992. SOMERSET, Anne: *Elizabeth I*. New York 1991. ERICKSON, Carolly: *The First Elizabeth*. New York 1983. JOHNSON, Paul: *Elizabeth I*. New York 1974.

z nichž se však doposud žádná nezaměřila čistě na role a podoby, které mu za jeho života, popř. krátce po jeho smrti, přisoudily britské prameny, na jejichž zachování měl sám značné zásluhy. Jak se William Cecil zapsal do paměti dobových kronikářů a historiků, popř. jaké podoby a role mu dnes můžeme přisoudit na základě zkoumání těchto pramenů? To jsou otázky, na které se tato studie snaží nalézt odpověď.

Pro větší přehlednost a srozumitelnost je samotná studie rozčleněna na dvě navzájem provázané části, z nichž první přináší stručné seznámení s dobovými britskými prameny raného novověku, které představují zásadní přínos pro zkoumání životních osudů Williama Cecila, prvního barona z Burgley. Poté následuje již samotné představení rolí, popř. podob a úloh, které se dají Williamu Cecilovi přisuzovat na základě analýzy a interpretace představených pramenů.

1. Britské prameny raného novověku

Původem britské raně novověké prameny vhodné pro zkoumání životní a politické dráhy Williama Cecila se do dnešních časů dochovaly v dosti hojném množství. Pro účely výzkumů zaměřených na Cecilovu kariéru a služby tudorské dynastii však představují spíše změť natolik různorodých dokumentů, že samotná jejich analýza může představovat celoživotní úkol. William Cecil po sobě nezanechal žádný osobní deník, a proto je studium jeho životních rolí, plánů a dějinných úloh odkázáno především na dobovou korespondenci a prameny diplomatického charakteru, které byly v průběhu minulých staletí badatelsky zpřístupněny formou edic.

Tyto edice je možné rozdělit do tří základních skupin podle zemí, k jejichž dějinám se primárně vztahují. Jelikož se tato studie zabývá úlohami a podobami, které mohou být Williamu Cecilovi připisovány na základě studia původem britských pramenů, tak není překvapením, že se jedná o prameny původem anglické, skotské a irské provenience. Navzdory tomuto dělení je však nutné zmínit, že Skotsko a Irsko jsou svým způsobem oblastmi pramenně specifickými, což se odráží i na podobě níže hodnocených edic. Skotsko totiž bylo v průběhu 16. století země diplomaticky silně provázanou s Francií, i když četnost diplomatické komunikace s anglickým sousedem byla též vysoká, tak se

ve skotských edicích běžně setkáváme s korespondencí psanou francouzsky. Oproti tomu Irsko představuje pramenně nejsložitější oblast, ve které se střetával anglický, skotský i irský úhel výkladu dějinných událostí. Jednotlivé listiny jsou tak psány anglicky a někdy i gaelsky. Pramenná základna tak byla v případě Irska spoluutvářena všemi třemi národy. Navzdory tomu však pro výzkum o Williamu Cecilovi představuje Irsko nejméně přínosnou oblast, a proto zde budou irské prameny zmíněny jen okrajově.

Historický význam Williama Cecila byl nepopíratelný již za jeho života, a proto se jeho jméno objevilo ve všech níže popisovaných edicích. Problém i zajímavost těchto pramenů však spočívá v tom, že se do dnešních časů dochovaly právě díky Williamu Cecilovi, který v průběhu své politické kariéry nashromáždil a nechal uložit velké množství pramenů všeho druhu, státními výnosy a korespondencí počínaje a plány vlastních paláců, rodokmenů, smlouvami a mnohým dalším konče. Z tohoto neuvěřitelně bohatého a různorodého materiálu začali časem čerpat historici, ať už to byli Cecilovi současníci, jako byl dvorní historik královny Alžběty I. William Camden,⁹ nebo i pozdější výzkumníci a editoři.

Právě zmíněný William Camden je znám především jako autor díla *Annales Rerum Anglicarum et Hibernicarum Regnante Elizabetha*,¹⁰ jehož cílem bylo zachování informací o vládě anglické královny Alžběty I. Navzdory faktu, že byl William Cecil patronem a blízkým přítelem Williama Camdena, popř. že Camden pracoval se zdroji zpřístupněnými přímo Williamem Cecilem, je jeho dílo dodnes vnímáno jako jeden ze základních pramenů ke studiu dějin alžbětinské Anglie. Jak je patrné z jeho práce, tak již historici alžbětinské a raně Stuartovské éry byly obeznámeni s významem pramenných sbírek, o jejichž zachování zasloužil především William Cecil a jeho syn Robert. Zmiňované sbírky nejrozličnějších listin a dokumentů jsou dnes příznačně označovány jako *The Cecil Papers*. V současné době se o jejich zachování stará organizace *State Paper Office* v *The National Archives*, popř. *the*

⁹ Více viz SUTTON, Dana (ed.): *Annales Rerum Anglicarum et Hibernicarum Regnante Elizabetha*. California 2001.

¹⁰ SUTTON, Dana (ed.): *Annales Rerum Anglicarum et Hibernicarum Regnante Elizabetha*. California 2001.

William Cecil a jemu přisuzované politické role v britských pramenech raného novověku

Lansdowne Collection, British Library a *the Cecil Papers* v archivu Hatfield House.¹¹

Pro tuto studii je sbírka pramenů *The Cecil Papers* zásadní, neboť se jedná o nejrozsáhlejší zdroj informací o Williamu Cecilovi.

To je však také důvod, proč z fondu *The Cecil Papers* čerpala většina edic vydaných v průběhu 18. a 19. století. Jednou ze těchto edic je například *A Collection of State Papers Relating to Affairs In the Reigns of King Henry VIII King Edward VI Queen Mary and Queen Elizabeth: From the Years 1542–1570*,¹² která byla vytvořena anglickým historikem Samuelem Haynesem.¹³ Samuel Haynes se k dokumentům samotným dostal díky práci, kterou vykonával pro rodinu hraběte ze Salisbury, u kterého sloužil jako vychovatel jeho syna Jakuba, šestého hraběte ze Salisbury. Haynes se vedle svého zaměstnání velmi zajímal o politickou kariéru Williama Cecila, což je považováno za hlavní stimul jeho archivní činnosti.¹⁴ Haynesovi se ale bohužel podařilo připravit k vydání pouze jednu ze tří plánovaných sbírek státních dokumentů, která byla vydána v Londýně roku 1740. Navzdory nepřízní času však Haynes veřejnosti zpřístupnil sbírky dokumentů mapující osmadvacet let z vlády tudorských králů a královen.¹⁵ Mezi uvedenými listinami se nacházejí také dopisy od španělského krále Filipa II. Habsburského¹⁶ a korespondence skotské královny-regentky Marie de Guise.¹⁷ Právě zmíněná korespondence se od převážné většiny listin psaných angličtinou 16. století odlišuje tím, že je psána latinsky a francouzsky.

¹¹ Dostupné online (<http://cecilpapers.chadwyck.co.uk/info/essay.do>).

¹² HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers Relating to Affairs In the Reigns of King Henry VIII King Edward VI Queen Mary and Queen Elizabeth: From the Years 1542–1570*. London 1740.

¹³ Z ediční činnosti tohoto autora můžeme jmenovat například HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers Relating to Affairs In the Reigns of King Henry VIII King Edward VI Queen Mary and Queen Elizabeth: From the Years 1542–1570*. London 1740.

¹⁴ MATTHEW, Henry: *Oxford Dictionary of National Biography*. Oxford 2004.

Dostupné online, (<http://oxfordindex.oup.com/view/10.1093/ref:odnb/12782>).

¹⁵ Dostupné online, (<http://oxfordindex.oup.com/view/10.1093/ref:odnb/12782>).

¹⁶ Více viz PATTERSON, Benton: *With the Heart of a King: Elizabeth I of England, Philip II of Spain, and the Fight for a Nation's Soul and Crown*. New York 2007. PARKER, Geoffrey: *The Grand Strategy of Philip II*. New Haven, Conn. 2000. KAMEN, Henry: *Philip of Spain*. New Haven, Conn. 1999. LOADES, David: *The Reign of Mary Tudor*. London 1991.

¹⁷ Více viz CARROL, Stuart: *Martyrs and Murderers: The Guise Family and the Making of Europe*. Oxford 2009. MERRIMAN, Marcus: *The Rough Wooings: Mary Queen of Scots, 1542–1551*. East Linton 2000.

Nicméně okruh autorů a příjemců zachovaných dopisů a listin je zúžen převážně na nejmocnější politiky a vyslance zkoumané doby. Setkáváme se zde například s dopisy jednotlivých členů anglické státní rady, anglických vyslanců působících ve Skotsku, Francii i Španělsku, nebo s dopisy od čelních představitelů skotských protestantských lordů ad.¹⁸

Poslední, ovšem neméně významnou anglickou edicí, je sbírka anglického historika Josepha Tannera¹⁹ vydaná pod názvem *Tudor Constitutional Documents A. D. 1485–1603 with an Historical Commentary*,²⁰ kterou autor sestavil s cílem přiblížit atmosféru alžbětinské Anglie široké veřejnosti, jejíž závěry o dané dějinné epoše byly podle Tannera povětšinou mylné a snadno ovlivnitelné prostřednictvím médií. Sám Joseph Tanner se v předmluvě k vlastní edici přiznal k tomu, že jeho primárním cílem bylo od počátku prezentování původních dokumentů, zákonů a reforem, skrze jejichž zkoumání si lidé budou moci utvořit vlastní názor na tudorskou éru. Z hlediska obsahu edice *Tudor Constitutional Documents A. D. 1485–1603 with an Historical Commentary* prezentuje dokumenty z oblasti církevní správy, ze zasedání státní rady, Hvězdné komory, soudního dvora a finančního dvora. Představuje tak zásadní zdroj pro zkoumání správního fungování tudorského státu včetně místní správy, finančnictví a jednání Parlamentu, tzn. všech oblastí, na jejichž fungování se podílel i William Cecil.²¹

Skotské prameny dokumentující historii skotské reformace, diplomatických jednání, která se v jejím průběhu odehrávala, popř. vládu a pád skotské královny Marie Stuartovny, jsou pro výzkum zásadní. Význam těchto pramenů, popř. z nich utvořených edic, spatřuji především v tom, že na základě zkoumání korespondence mezi

¹⁸ Lord William Paget, Sir Thomas Parry, Jindřich Percy, osmý hrabě z Northumberlandu, Sir Thomas Chaloner, Matthew Stuart, čtvrtý hrabě z Lennox, Patrik Gray, čtvrtý lord Gray, William Maitland, Thomas Howard, čtvrtý vévoda z Norfolk, Jakub Hamilton, čtvrtý hrabě z Mortonu, Sir William Petre, Jakub Stuart, hrabě z Moray a William Cecil, první baron z Burghley.

¹⁹ Z publikační a ediční činnosti Josepha Tannera můžeme jmenovat například TANNER, Joseph (ed.): *Samuel Pepys's Naval Minutes*. London 1926. TANNER, Joseph (ed.): *Pepys' Memoires of the Royal Navy, 1679–1688*. London 1906. TANNER, Joseph: *Samuel Pepys and the Royal Navy*. Cambridge 1920. TANNER, Joseph: *Mr. Pepys. An Introduction to the Diary, Together with a Sketech of his Later Life*. London 1925.

²⁰ TANNER, Joseph (ed.): *Tudor Constitutional Documents A. D. 1485–1603 with an Historical Commentary*. Cambridge 1922.

²¹ TANNER, Joseph (ed.): *Tudor Constitutional Documents*, s. vii–ix.

Williamem Cecilem a skotskými protestanty je možné zdokumentovat genezi politických plánů směřujících až k naprostému obratu v anglo-skotských vztazích, na čemž měl William Cecil nemalé zásluhy. Za zmínku jistě stojí, že nástrojem ke konsolidaci anglo-skotských vztahů se v tomto případě neměla stát diplomacie, nýbrž protestantská víra. Právě skotská reformace poháněná presbyteriánským knězem Johnem Knoxem²² byla silou, která měla oba sousedy spojit, a to i navzdory tomu, že v Anglii nebyla státní církev presbyteriánská, nýbrž anglikánská.

Z tohoto důvodu přikládám velký význam třem edicím dokumentujícím vývoj skotské reformace a politiky 16. století především proto, že dokládají písemné kontakty mezi Williamem Cecilem a Johnem Knoxem, významnými spojenci v boji za sjednocení Anglie a Skotska pod jediným panovníkem, popř. dynastií. První z těchto edic je sbírka pramenů²³ Davida Lainga,²⁴ který prezentuje kompletní tvorbu Johna Knoxe doplněnou o odborný historický komentář. Druhou ze zmiňovaných edic je sbírka pramenů²⁵ významného anglického diplomata a velvyslance pracujícího dlouhá léta ve Skotsku sira Ralpa Sadlera,²⁶ kterou připravil a o odborné komentáře rozšířil historik Arthur Clifford.²⁷ Poslední edice opět představuje vhled do skotské raně novověké politiky, ale již trochu jiným způsobem, neboť se jedná o ediční zpracování *Análů z Ulsteru*,²⁸

²² Z řady publikací věnovaných životu Johna Knoxe a vývoji skotské reformace můžeme jmenovat například DAWSON, Jane: *John Knox*. New Haven, Conn. 2015. DAWSON, Jane: *Scotland Reformed, 1488–1587*. Edinburgh 2007. MASON, Roger: *John Knox and the British Reformation*. Ashgate 1998. MASON, Roger: *John Knox on Rebellion*. Cambridge 1994. DONALDSON, Gordon: *The Scottish Reformation*. Cambridge 1960.

²³ LAING, David (ed.): *Works of John Knox*. Vol. 1. Edinburgh 1846.

²⁴ David Laing (1793–1878) byl významný skotský archivář, který se proslavil svou ediční tvorbou.

²⁵ CLIFFORD, Arthur (ed.): *The State Papers and Letters of Sir Ralph Sadler*. Vol. 1. Edinburgh 1809.

²⁶ Z publikací o životě Sira Ralpa Sadlera musíme jmenovat například CLIFFORD, Arthur (ed.): *The State Papers and Letters of Sir Ralph Sadler*. Vol. 1. Edinburgh 1809. CLIFFORD, Arthur (ed.): *The State Papers and Letters of Sir Ralph Sadler*. Vol. 2. Edinburgh 1809. CLIFFORD, Arthur (ed.): *The State Papers and Letters of Sir Ralph Sadler*. Vol. 3. Edinburgh 1809.

²⁷ Další publikace Arthura Clifforda jsou například CLIFFORD, Arthur (ed.): *Tixall Letters, or the Correspondence of the Aston Family and their Friends During the Seventeenth Century; with Notes and Illustrations*. London 1815. CLIFFORD, Arthur (ed.): *A Topographical and Historical Description of the Parish of Tixall in the County of Stafford*. Paris 1817.

²⁸ HENNESSY, William (ed.): *Annala Uladh: Annals of Ulster, Annals of Senat, a Chronicle of Irish Affairs from A.D. 451 to A. D. 1540*. Vol. 1, Dublin 1887.

kteří jsou velkým přínosem pro poznání skotského vlivu na historický vývoj silně katolického Irsku.

Bez reformační činnosti Johna Knoxe by se skotské dějiny 16. století nejspíše vyvíjely zcela odlišným způsobem. Není však náhodou, že to byl právě John Knox, kdo jako první historicky popsal průběh skotského reformačního hnutí ve svém díle *History of the Reformation in Scotland* vydaném v roce 1587.²⁹ Dílo pojednávající o historii skotské reformace však bylo natolik obsáhlé, že bylo rozděleno do šesti knih, z nichž se každá věnovala určité fázi reformačního hnutí.³⁰

Laingova edice však neobsahuje pouze Knoxovy knihy dokumentující dějiny skotské reformace, nýbrž umožňuje přístup ke všem teologickým pojednáním Johna Knoxe, která zahrnují nejruznější pamflety, traktáty, listiny a dokumenty, návrhy na úpravy protestantských ritů atd. Významnou součástí těchto sbírek jsou i listiny odeslané Johnem Knoxem.³¹ Přínos Knoxova díla pro tento výzkum je o to větší, že právě jeho tvorba a reformační snahy zásadně napomohly k realizaci Cecilových politických plánů.

Jak již bylo řečeno, tak původem irské prameny 16. století nepřinášejí v případě výzkumů o rolích přisuzovaných Williamu Cecilovi téměř žádné informace. Navzdory tomu je vhodné alespoň zmínit, že nemalé množství korespondence dokumentující kontakty mezi anglickými pány a místodržícími působícími v Irsku a Williamem Cecillem, popř. anglickým královským dvorem, dokládá edice Hanse Hamiltona.³²

2. William Cecil a jemu přisuzované politické role v britských pramenech 16. století

Erby a tituly pro středověkého a raně novověkého člověka symbolizovaly společenské postavení jednotlivých urozených rodů, a

²⁹ LAING, David (ed.): *Works of John Knox*. Vol. 1. Edinburgh 1846.

³⁰ V prvním díle Laingovy sbírky pramenů můžeme nalézt první dvě knihy popisující dějiny skotské reformace, z nichž se první zaměřuje na léta 1494–1558 a druhá na roky 1558–1559. V druhém díle se nachází zbylé tři díly, které se postupně věnují létům 1559–1561, 1561–1564 a 1564–1567.

³¹ LAING, David (ed.): *Works of John Knox*. Vol. 4. Edinburgh 1846.

³² HAMILTON, Hans (ed.): *Calendar of State Papers Relating to Ireland, of the Reign of Henry VIII, Edward VI, Mary, and Elizabeth*. Vol. 1, London 1860.

stejně tak připomínaly jejich rodová práva, výsady, popř. i zásluhy a původ.³³ kde jinde tedy začít tuto studii, když ne u původu a rodového jména Williama Cecila, prvního barona z Burghley.

Jak již bylo řečeno v úvodu této studie, tak Cecilův rod pocházel z Walesu, ale díky zásluhám a věrnosti prokazané ve službách Jindřicha VII. a Jindřicha VIII. Tudora získala Cecilova rodina pozemky ve východní Anglii, konkrétně v kraji Lincolnshire. Williamův otec dokonce sloužil Jindřichovi VIII. jako komorník.³⁴ Původ Williama Cecila tak neovlivnil pouze podmínky, ve kterých vyrůstal, ale dokonce i podobu jeho jména, kterou můžeme doložit prostřednictvím již představených pramenů.

V dnešní době je nejpoužívanější a mezi lidmi nejznámější tvarem jméno William Cecil, první baron z Burghley. V kronikách a v dobové korespondenci nejrůznějšího původu i datace se ale můžeme setkat také s tvary jako např. William Cecyll,³⁵ William Cecyl,³⁶ William Lord Burghley,³⁷ Cecil Lord Burghley,³⁸ William Cecill Lord Burghley,³⁹ W. Burghley,⁴⁰ Mr. William Cecil,⁴¹ Mr. Wylyam Cycyll,⁴² Sir William Cycyll Knight,⁴³ Sir Willyaume Cycill.⁴⁴ Jak je z množství uvedených příkladů patrné, tak v průběhu celých desetiletí korespondence zaznamenala nejen bezpočet různých tvarů Cecilova jména, ale také zajímavý vývoj jemu přisuzované titulatury a oslovení. Nabízí se hned několik vysvětlení pro enormní různorodost Cecilova jména. V nejstarších tvarech jeho rodového jména se uchovávala původní velšská podoba, kterou do Anglie přinesl Cecilův děd, který užíval

³³ ASSMANN, Jan: *Kultura a paměť: Písmo, vzpomínka a politická identita v rozvinutých kulturách starověku*. Praha 2001, s. 40.

³⁴ ALFORD, Stephen: *Burghley: William Cecil at the Court of Elizabeth I*. New Haven, Conn. – London 2008, s. 3–6.

³⁵ SUTTON, Dana (ed.): *Annales Rerum Anglicarum*, s. 14.

³⁶ SUTTON, Dana (ed.): *Annales Rerum Anglicarum*, s. 158, 232.

³⁷ SUTTON, Dana (ed.): *Annales Rerum Anglicarum*, s. 296.

³⁸ SUTTON, Dana (ed.): *Annales Rerum Anglicarum*, s. 321.

³⁹ SUTTON, Dana (ed.): *Annales Rerum Anglicarum*, s. 355.

⁴⁰ HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 596.

⁴¹ HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 113.

⁴² HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 115.

⁴³ HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 123.

⁴⁴ LAING, David (ed.): *Works of John Knox*. Vol 2. Edinburgh 1846, s. 23.

jméno „Cecyll“ nebo „Cyssyll“,⁴⁵ což očividně ovlivnilo i pozdější vývoj celého rodového jména, které další generace více a více přizpůsobovaly anglickému prostředí, čímž mohlo vzniknout velké množství tvarů a zkomolenin jak ze strany Angličanů, kteří na toto jméno nebyli zvyklí, tak ze strany samotných příslušníků rodiny Cecilů, kteří se nemuseli shodnout na jeho jednotné podobě. Dalším možným výkladem množství podob rodového jména Cecilů může být také fakt, že za vlády tudorské dynastie procházela Anglie řadou změn, a to i v oblasti jazyka, který v popisované době stále nekladl důraz na rozlišování a užívání měkkého a tvrdého „i/y“, což mohlo vést až ke vzniku několika odlišných tvarů tohoto jména. Další důkazy podporující obě zmíněné možnosti můžeme nalézt ve všech představených pramenech, kde se setkáváme s neustálenou podobou šlechtický jmen, jejíž příčinou je již zmíněná neustálenost užívání měkkého a tvrdého „i/y“. Samotný William Cecil své dopisy nejčastěji podepisoval jako W. Cecill,⁴⁶ a proto můžeme usuzovat, že se s tímto tvarem sám nejvíce ztotožňoval.

Kromě velšského původu a mnoha podob rodového jména však můžeme ze samotné korespondence vyčíst další zajímavé informace, a to například, že William Cecil udržoval nadstandardně dobré vztahy s výše postavenými lidmi již v počátcích své politické kariéry, kdy sloužil anglickému králi Eduardovi VI. z rodu Tudorců a lordu protektorovi, vévodovi z Northumberlandu. V dopisech z tohoto období, tzn. z let 1548–1553, se v dopisech zaslaných Williamu Cecilovi setkáváme jak s běžným oslovením: „*Velectěnému panu Williamu Cecyllovi, jednomu ze dvou hlavních tajemníků jeho královského Veličenstva,*“⁴⁷ nebo „*Dobrému panu tajemníkovi,*“⁴⁸ tak s oslovením mnohem specifičtějším, a to: „*Mému milovanému příteli, Siru Williamu Ccylllovi, rytíři a jednomu ze dvou hlavních tajemníků jeho královského Veličenstva.*“⁴⁹ Právě toto oslovení v listu od nejmocnějšího muže dobové Anglie, vévody z Northumberlandu, dokazuje neobvyklou blízkost a

⁴⁵ ALFORD, Stephen: *Burghley: William Cecil at the Court of Elizabeth I*, New Haven, Conn. – London 2008, s. 6.

⁴⁶ LAING, David (ed.): *Works of John Knox*. Vol 6. Edinburgh 1864, s. 40.

⁴⁷ „To the Right Honorable Mr. William Cecyll one of the King's Majesty's two principall Secretaries“ HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 112–114, 117.

⁴⁸ „Good Master Secretary“ HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 114.

⁴⁹ „To my lovinge Frende Sir William Ccyll Knight, oon of the two princypall Secretaries to the King's Majesty“ HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 123.

dobré vztahy mezi oběma muži. Možná se nejednalo o projev úcty nebo respektu, ale blízkého přátelství, které by samo o sobě poukazovalo na Cecilovu výjimečnost. Proč by se jinak takto vysoce postavený muž přátelil se svým tajemníkem, jehož politická kariéra sotva začala. Dalo by se tedy usuzovat, že William Cecil již v počátcích své kariéry musel projevovat vlastnosti a schopnosti, díky kterým si získával náklonnost a úctu svého okolí.

Navzdory těmto poznatkům však bylo oslovení „*Velectěnému panu*“ v dané době běžné v korespondenci mezi vysoce postavenými pány, a proto jej sám William Cecil sám užíval, když psal významným šlechticům.⁵⁰ V dalších případech bylo velmi časté užívání šlechtického titulu nebo úřadu, který dotyčný muž zastával. Proto je Cecil v korespondenci běžně oslovován jako „*lord, sekretář, sir, rytíř, nebo jako milovaný přítel.*“⁵¹ Titul lorda, sira, popř. rytíře může v listinách působit méně významným dojmem, obzvláště když vezmeme v potaz, že se jejich autoři řadili mezi barony, hrabata a vévody. O to je však jejich korespondence s Williamem Cecilem zajímavější. Především, když si uvědomíme, že se William Cecil navzdory příslušnosti k nižší anglické šlechtě těšil úctě a přátelství nejmocnějších lidí tudorské Anglie.

Naší pozornosti však nesmí uniknout, že ve zmiňovaném období nebyl William Cecil jediným královským tajemníkem. V právě zmíněné korespondenci jsme se setkali s oslovením: „...jednomu ze dvou hlavních tajemníků jeho královského Veličenstva.“⁵² Ani o další důkazy o tom, že měl Eduard VI. dva tajemníky, popř. sekretáře, není nouze. Kromě již zmíněného oslovení se v dobové korespondenci běžně setkáváme též s poznámkou, že v případě Cecilovy nepřítomnosti má být listina předána druhému tajemníkovu, kterým byl Sir William Petre.⁵³ Z dochovaných listin a dalších dokumentů se však nedá určit, který ze dvou Eduardových tajemníků byl ve své funkci úspěšnější, schopnější, popř. důležitější, protože korespondence byla paralelně zasílána jak Williamu Cecilovi, tak Williamu Petrovi. Obsah jejich dopisů se tak shodoval a ani řazení jejich jmen a titulů o ničem

⁵⁰ HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 330.

⁵¹ HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 112–115, 117, 123.

⁵² „...oon of the two princypall Secretaryes to the King's Majesty“ HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 123.

⁵³ HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 123.

nevytvářelo, protože v jejich stylizaci nedocházelo k ustálenému vzoru, kdy by byl jako první zmiňován pouze William Cecil. Jednou tak byl dopis zaslán „*Velectěnému siru Williamu Petrovi a siru Williamu Cecilovi, rytířům a hlavním tajemníkům jeho královského Veličenstva,*“⁵⁴ jindy byl na prvním místě zase zmíněn William Cecil. Oba tajemníci si tak byli ve své funkci rovni a společně zodpovídali za plnění povinností, které z jejich úřadu vyplývaly.⁵⁵

Dále si můžeme položit otázku: proč bylo nutné, aby měl Eduard VI. dva tajemníky, popř. jestli zde existovala spojitost mezi tím, že král kvůli svému nízkému věku nepanoval přímo, a tak bylo pro rychlejší koordinaci státní správy nezbytné, aby se jeden z tajemníků více věnoval mladému králi a druhý lordu protektorovi? Díky analýze a interpretaci dobových zákonů a královských výnosů se mi podařilo zjistit, že dva tajemníky měl od roku 1540 už Jindřich VIII., přičemž důvodem k duplikaci úřadu byl pouze pokus o reorganizaci a zefektivnění tajemnické práce. Ve zmíněném roce 1540 zastávali úřad královského tajemníka Thomas Wriothesley a Ralph Sadler. Oba dva užívali stejný titul, stejné výsady, měli stejné povinnosti, přičemž se měli navzájem kontrolovat, aby se předešlo chybám a zajistilo se zefektivnění jejich práce. Oběma bylo zajištěno ubytování na královském dvoře, včetně jídla a dalších potřeb. V případě návštěvy Parlamentu měl zvýšený počet králových tajemníků tu výhodu, že se jeden radil se členy Sněmovny lordů a druhý se členy Dolní sněmovny. To bylo pro krále velmi výhodné, protože si tak mohl udržovat neustálý přehled o dění v obou sněmovnách. Tento systém se udržel až do nástupu Marie Tudorovny, která úřad opět sjednotila.⁵⁶

Jako možný přesah duality tajemnického postu můžeme zmínit fakt, že se vévoda z Northumberlandu snažil po vzoru Jindřicha VIII. o sjednocení Anglie a Skotska prostřednictvím vojenského podmanění severního souseda. Je možné, že se spolu s ním těchto výprav mohl účastnit i jeden z královských tajemníků, který by tak lordu protektorovi pomohl s vyřizováním nejrůznějších záležitostí administrativního rázu, popř. mohl vystupovat také jako jeho zástupce.

⁵⁴ HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 123–124.

⁵⁵ TANNER, Joseph (ed.): *Tudor Constitutional Documents*, s. 203.

⁵⁶ TANNER, Joseph (ed.): *Tudor Constitutional Documents*, s. 203–206.

V takovém případě by se zdvojení funkce královského tajemníka jevilo jako velmi užitečné a praktické. Navzdory tomu se jedná pouze o úvahu, kterou nelze podložit konkrétním pramenem, protože jak již bylo řečeno, tak se nedochoval žádný pramen autobiografického charakteru, který by tyto teorie mohl potvrdit nebo vyvrátit. Pramenně podloženým faktem tak v tomto případě zůstává poznatek, že se William Cecil po dobu své služby Eduardovi VI. a vévodovi z Northumberlandu děлил o starosti, úkoly i pocty s druhým tajemníkem Williamem Petrem.

S politickým pádem vévody z Northumberlandu a později i se smrtí krále Eduarda VI. se pro Williama Cecila mnohé změnilo. Na anglický trůn nastoupila katolická královna Marie I., která již v počátcích své vlády striktně vystupovala proti protestantům, k nimž Cecil patřil. Post královského tajemníka tak byl pro Cecila ztracen už jen kvůli jeho náboženskému přesvědčení. I přes to se v době vlády královny Marie I. William Cecil účastnil politického života alespoň jako člen Parlamentu, kde zastupoval zájmy města Stamforddu.⁵⁷

I tento fakt je pozoruhodným důkazem Cecilovy výjimečnosti, popř. specifického postavení, protože královna Marie dala anglickým protestantům jasně najevo, že se musí vrátit zpět ke své původní víře, popř. opustit veškerý majetek a odejít do exilu. William Cecil však neudělal ani jedno, a dokonce se aktivně účastnil politického života. Samozřejmě, pokud bychom srovnávali jeho účast na politickém dění za časů vlády Eduarda VI. a Marie I., tak by nebylo překvapením, že Mariina vláda byla pro Cecila obdobím velké ztráty politického vlivu, ale už fakt, že rozmezí let 1553–1558 přečkal bez zřeknutí se protestantské víry a odchodu do exilu, poukazuje na jeho politický um a schopnost přežít navzdory okolnostem.

Opětovného politického vzestupu se William Cecil dočkal až na podzim roku 1558, kdy na anglický trůn usedla královna Alžběta I. z rodu Tudorovců, která obnovila protestantskou víru a povolala Williama Cecila do svých služeb. Od roku 1558 se tak v korespondenci adresované Williamu Cecilovi setkáváme s titulaturou tajemníka, kterou můžeme doložit na několika ukázkách: „*Siru Williamu Cecilovi,*

⁵⁷ HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 201–202.

rytíři a hlavnímu tajemníkovi její Výsosti“⁵⁸ nebo „velectěnému a milovanému příteli, siru Williamu Cecilovi, rytíři a hlavnímu tajemníkovi její královské Výsosti“⁵⁹ Samotná královna Alžběta Cecilovi ve svých dopisech psala: „Našemu důvěryhodnému a milovanému rádci, siru Williamu Cecilovi, rytíři a našemu hlavnímu tajemníkovi.“⁶⁰ V nesčetné korespondenci tak můžeme napříč desetiletími opět sledovat nadstandardní úroveň vztahů, které William Cecil neudržoval pouze se šlechtici, ale dokonce se samotnou královnou Alžbětou, a to již v počátcích jeho služby. Navzdory tomu však oslovení: „Našemu důvěryhodnému a milovanému...“⁶¹ nebylo vyhrazeno pouze pro Williama Cecila, a tudíž nemůže být důkazem jeho výjimečnosti. Královna tento způsob oslovení občas užívala i v korespondenci určené jiným významným politikům a šlechticům, jejichž služeb si cenila.⁶² Přesto víme, že právě post tajemníka královny mohl být pro Cecila klíčem jak k upevnování vazeb s královnou, tak k jejich přerušení. Jelikož William Cecil strávil v královniných službách zbytek svého života, tak lze usuzovat, že se jeho vazby na královnu, popř. královniny vazby na něj, během let nezpřetrhaly. Ani zkoumání těchto vazeb se však neobejde bez problémů. Z jediného oslovení, popř. z omezeného množství korespondence kolující mezi Williamem Cecilem a královnou Alžbětou nemůžeme dojít k závěrům, že byl jejich vztah až natolik výjimečný.

Problém však spočívá právě v neexistenci natolik očekávané korespondence mezi Cecilem a královnou. Jak již bylo řečeno, tak se William Cecil řadil mezi dobovou politickou elitu anglického království, a z toho důvodu nejspíše zastával také úřad královnina tajemníka. Tento post bychom v dnešní době mohli nejlépe přirovnat k roli předsedy vlády. William Cecil na rozdíl od časů Eduarda VI. nyní zastával úřad sám, což samozřejmě přinášelo své klady i zápory. Nemusel se s nikým dělit o pocty a zásluhy vyplývající z úřadu, ale zároveň musel plnit nemalé množství povinností, které s tímto

⁵⁸ „Sir William Cecill, Knight, hir Highnes chief Secretary“ HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 208.

⁵⁹ „To the Right Honorable and our very loving Frende Sir William Cecill Knight, the Quene's Majesties principall Secretary“ HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 326.

⁶⁰ „To our trusty and right welbeloued Counsellours Sir William Cecil Knight, our principall Secretary“ HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 343.

⁶¹ „To our trusty and right welbeloued...“ HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 343.

⁶² HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 369.

úřadem souvisely. Královnin tajemník měl mít přehled, popř. sám dohlížet na plynulé fungování státní správy v jednotlivých částech království, měl být informován o stavu obchodu, o dění v oblastech sousedících s Anglií – tzn. o dění v Irsku a Skotsku, popř. Francii.⁶³ V daném případě proto není překvapením, že angličtí vyslanci neposílali své zprávy a hlášení přímo královně Alžbětě, ale právě Williamu Cecilovi, který královnu později s obsahy jednotlivých listin sám seznámil. Stejný způsob komunikace ale nebyl uplatňován pouze na vyslance a diplomaty, dokonce i anglický místodržící spravující dobytá irská území směřoval své zprávy, prosby a hlášení právě k Williamu Cecilovi, který si tak po celá léta mohl udržovat dokonalý přehled o dění v království a předávat své poznatky královně.⁶⁴ Ta se ve stejný čas věnovala mnohem reprezentativnějším úkolům, pro jejichž plnění by neměla čas na pročitání všech zpráv o stavu království, a proto byla v podstatě závislá na spolupráci se svým tajemníkem.

Z tohoto důvodu je patrné, že královský tajemník musel udržovat neustálý kontakt s panovníkem. O to zajímavější je však fakt, že se v dochovaných pramenných sbírkách nenachází až takové množství korespondence kolující mezi královnou Alžbětou a Williamem Cecilem. Jak již principy samotného úřadu napovídají, tak vzájemný kontakt byl pro zdárné fungování státu nezbytný, nevelké množství dochované korespondence však napovídá tomu, že královna Alžběta s Williamem Cecilem komunikovala osobně a písemný kontakt převládá pouze v době, kdy se Cecil musel vydat na delší cestu spojenou s nějakým konkrétním úkolem.⁶⁵ Výkon jeho úřadu si žádal, aby byl v královnině blízkosti, a proto se dá usuzovat, že právě tato blízkost je příčinou neexistence většího množství již zmiňované korespondence.

Pokud se specifičnost vztahu mezi královnou Alžbětou a Williamem Cecilem nedá přesvědčivě doložit prostřednictvím korespondence, tak stále zůstává prostor pro připomenutí důležitosti Cecilova úřadu, popř. úkolů, jejichž splněním byl William Cecil pověřován. Během diplomatických jednání se skotskou regentkou Marií de Guise byl Cecil do Edinburghu vyslán jako přímý zástupce a

⁶³ TANNER, Joseph (ed.): *Tudor Constitutional Documents*, s. 202–204.

⁶⁴ HAMILTON, Hans (ed.): *Calendar of the State Papers Relating to Ireland*. Vol. 1, s. 110, 112, 120, 123.

⁶⁵ HAYNES, Samuel (ed.): *A Collection of State Papers*, s. 324.

vyslanec královny Alžběty. Bylo by možné, aby byl pověřován srovnatelnými úkoly, kdyby královna neměla naprostou důvěru v jeho znalosti a schopnosti?⁶⁶ U jednání takovéto důležitosti rozhodně ne, a proto je možné Cecilův význam odvozovat nejen z obsahu dobových listin, ale také z důležitosti úkolů, které mu byly svěřovány.

Kromě svého rodového jména odkazujícího na velšský původ se William Cecil mohl ztotožňovat též se svou rolí šlechtice, politika, královského tajemníka, člena Parlamentu, blízkého poradce královny, ale též protestanta. Jak ale prokázat, že byl William Cecil protestantem z přesvědčení a nevyužíval víry pouze k zisku lepšího postavení u královského dvora? Cecilovu věrnost protestantismu by kromě let v nemilosti u královny Marie I. Tudorovny mohl prokázat obsah jeho korespondence udržované nejen se skotským knězem a reformátorem Johnem Knoxem, ale i s dalšími anglickými a skotskými protestanty. Musíme si však uvědomit, že se navzdory velkému množství dochované korespondence nedá očekávat objevení přímého důkazu, který by zodpověděl položenou otázku. Na druhou stranu, kdyby William Cecil nebyl silně věřícím protestantem, tak proč by nekonvertoval ke katolicismu a nevstoupil do služeb královny Marie Tudorovny? Krom toho se v Cecilově korespondenci velmi často objevovala témata související s protestanty a protestantismem, ale to je pro dané období naprosto normální, a proto se z těchto zmínek dají vyvodit pouze informace ve smyslu, že William Cecil komunikoval s Johnem Knoxem, popř. se skotskými protestantskými lordy, že byl tvůrcem řady dohod souvisejících se spoluprací mezi protestanty, ale nic víc. Jak již bylo řečeno, tak se nedochoval žádný pramen autobiografického charakteru, a proto máme pouze velké množství nepřímých důkazů o Cecilově vztahu k protestantské víře, ale žádnou zmínku o jeho myšlenkových pochodech, které by vysvětlily, jestli Cecil po celá desetiletí pouze vychytrale využíval všudypřítomnou náboženskou otázku k prosazování vlastních cílů, nebo byl protestantismu natolik věrný, že se ho nevzdal ani za vlády královny Marie I. a riskoval tak, že ztratí vše.

Kupříkladu John Knox již v prvním z dopisů, které napsal Williamu Cecilovi, neopominul zmínit svou úctu k charakteru a víře

⁶⁶ SUTTON, Dana (ed.): *Annales Rerum Anglicarum*, s. 53.

mladého šlechtice, který nezavrhl své náboženské přesvědčení ani za časů vlády Marie I. Tudorovny, proti níž sám John Knox velmi ostře vystupoval ve svém politickém spisu *První zatroubení polnic proti obludné nadoládě žen*.⁶⁷ John Knox byl velmi specifickou postavou britských dějin 16. století, motivem jeho dopisů adresovaných Williamu Cecilovi ale nebyla žádná touha po navázání kontaktu, nýbrž fakt, že se John Knox chtěl vrátit na půdu Britských ostrovů, konkrétně do Anglie a Skotska, odkud byl nucen odejít právě díky již zmiňované královně Marii I. z rodu Tudorců. Po její smrti se pro něj situace změnila, ale po vydání již jmenovaného spisu, jehož obsah nebyl namířen jen proti vládě Marie I., nýbrž obecně proti vládě žen-královen, si John Knox plně uvědomoval ošidnost vlastního postavení v zemi, které opět vládne žena, ke všemu nevlastní sestra královny, proti které byl spis prvoplánově namířen.⁶⁸ John Knox tedy Williamu Cecilovi poslal v roce 1558 svůj první dopis proto, že si chtěl zajistit bezpečný průjezd Anglií a vyhnout se jakékoliv perzekuci ze strany anglické vlády, popř. přímo ze strany královny Alžběty. Navzdory Knoxovým zájmům a žádostem se domnívám, že nebylo jeho úmyslem Williama Cecila obměkčit slovy plnými chvály a úcty jen proto, aby dosáhl svého. Ano, William Cecil byl vysoce postavený muž a blízký poradce královny Alžběty, ale John Knox s ním udržoval uctivou korespondenci i v dalších letech, a to navzdory zamítavým reakcím, kterých se Knox od anglické vlády dočkal.⁶⁹

V rozmezí let 1559–1560 spolu oba muži spolupracovali v boji za vítězství skotského reformačního hnutí vedeného právě Johnem Knoxem a skotskou protestantskou šlechtou, jejíž členové bývají někdy označováni jako tzv. lordi kongregace.⁷⁰ V souvislosti se skotskou reformací je též nutné zmínit, že právě díky spolupráci zahájené mezi Williamem Cecilem, Johnem Knoxem a skotskou protestantskou šlechtou došlo v rozmezí let 1559–1560 k naprostému obratu v otázce anglo-skotských vztahů, k přerušení spojeneckých vazeb mezi Francií a Skotskem a k zavedení protestantství, konkrétně presbyteriánství jako

⁶⁷ „The First Blast of the Trumpet against the Monstrous Regiment of Women“ LAING, David (ed.): *Works of John Knox*. Vol 4, s. 349–422.

⁶⁸ LAING, David (ed.): *Works of John Knox*. Vol 2, s. 16–23.

⁶⁹ LAING, David (ed.): *Works of John Knox*. Vol 6, s. 31–32, 40–56.

⁷⁰ SUTTON, Dana (ed.): *Annales Rerum Anglicarum*, s. 45, 47–48.

skotského státního náboženství.⁷¹ Tomu však předcházelo několik let jednání, plánování a bojů, v jejichž průběhu William Cecil musel přesvědčit nejen skotské protestanty, ale především královnu Alžbětu, že je v anglickém zájmu podpořit boj skotských protestantů namířený proti profrancouzsky smýšlející královně-regentce Marii de Guise, matce skotské královny Marie Stuartovny.⁷²

Během těchto let, a ani později, William Cecil nikdy nestanul na bitevním poli jako vojevůdce, voják, popř. vojenský stratég. Navzdory tomu se však naplno uplatňovala škála jeho znalostí a zkušeností z dob vlády Alžbětiných předchůdců, díky nimž Cecil přesvědčil královnu Alžbětu ke spolupráci se Skoty a svými argumenty ji dokonce nabídl možná východiska k tomu, aby její jednání nebylo považováno za podporování neposlušnosti a rebelií proti právoplatné skotské královně Marii Stuartovně.⁷³ Během roku 1560 byl Cecil dokonce vyslán do Skotska v roli vyslance, aby s Marií de Guise a jejími francouzskými spojenci vyjednal mír a dopomohl tak k ukončení bojů.⁷⁴ Výsledkem těchto jednání bylo uzavření tzv. smlouvy z Edinburghu dne 6. července 1560 a dosažení již zmíněného vítězství nejen pro skotské protestanty, ale též pro politické zájmy anglické královny Alžběty.⁷⁵ Obecně je smlouva z Edinburghu dodnes vnímána jako jeden z největších diplomatických úspěchů Williama Cecila, jehož zásluhy na již představené anglo-skotské spolupráci a následném vítězství protestantismu byly nepopíratelné.

William Cecil se tak již v prvních letech vlády královny Alžběty plně osvědčil jako její tajemník, rádce, ale také jako politický stratég, vyjednaváč a diplomat, jehož úspěchy mluvily samy za sebe, popř. je jasně připomínají jednotlivé dobové prameny. Všechny zmíněné role a úspěchy postupem času eskalovaly natolik, že se královna rozhodla udělit Williamu Cecilovi titul barona z Burghley. Průběh a slova samotného ceremonálu se našťastí zachovala v díle archiváře Williama Camdena. Královna Alžběta tak v roce 1571 udělila baronský titul Williamu Cecilovi: „za dlouholeté služby v časech vlády Našich předchůdců,

⁷¹ SUTTON, Dana (ed.): *Annales Rerum Anglicarum*, s. 53–54.

⁷² CLIFFORD, Arthur (ed.): *The State Papers*. Vol. 1, s. 378.

⁷³ CLIFFORD, Arthur (ed.): *The State Papers*. Vol. 2, s. 378–379.

⁷⁴ SUTTON, Dana (ed.): *Annales Rerum Anglicarum*, s. 53.

⁷⁵ SUTTON, Dana (ed.): *Annales Rerum Anglicarum*, s. 53.

William Cecil a jemu přisuzované politické role v britských pramenech raného novověku

králů Anglie, a stejně tak za věrné a zdárné plnění svěřených povinností a úřadů, které zastával od samého počátku Naší vlády; za to, že se nezastavil ani před mnohými cestami, které se netýkaly pouze závažných případů hodných královnina rádce, ale též všech ostatních výprav na území říše; též pro jeho obezřetnost, statečnost, moudrost, obratnost, bezúhonný způsob života, prozřetelnost, péči a věrnost; My (myšleno královna) využíváme naší zvláštní milosti, přízně a našich znalostí, a proto jej pozvedáme, jmenujeme a povyšujeme do stavu, titulu, důstojnosti a poct spojených s titulem barona z Burghley....“⁷⁶

V samotné řeči královny Alžběty si můžeme všimnout odkazů na fakta, která jsem v této studii sám zmiňoval, a to – dlouholetou službu Alžbětiným předchůdcům, úspěšné plnění nejrůznějších úkolů, plnění povinností souvisejících s jeho postavením, daleké cesty spojené s prosazováním královniných zájmů atd. Dokonce i výčet jeho charakterových vlastností odkazuje na dlouhodobé úspěchy jak v politice, tak v mezilidských vztazích. Fakt, že královna zmiňuje Cecilovu obezřetnost, statečnost a moudrost není u jejího poradce natolik překvapivé. Pro takto důležitý post by si královna jistě ne zvolila zbrklého, zbabělého a hloupého muže. Královna u Williama Cecila ale vyzdvihuje také bezúhonný způsob života, péči a věrnost, což může být odkaz na jeho péči o království, ale také přímo o královnu samotnou.

Z lorda Burghleye, pana Cecila, sira Cecila, nebo tajemníka Cecila se tak stal první baron z Burghley, jehož schopnosti a charakterové vlastnosti královna Alžběta popsala v samých superlativech. Samozřejmě se i v tomto bodě nabízí otázka, jestli se jednalo o natolik významný okamžik Alžbětina panování, že musel být zachycen v historické práci Williama Camdena, nebo jestli zde nebyla důležitější spojitost mezi Camdenem a jeho přítelem a patronem Williamem Cecilem. Obě varianty jsou možné, protože William Cecil patřil k nejmocnějším a nejdůležitějším šlechticům alžbětinské Anglie,

⁷⁶ „As well for the long service in the time of our progenitors Kings of England, as also for the faithfull and acceptable duty and observance which he hath alwayes performed from the very beginning of our reygne, and ceaseth not daily to performe many wayes, not onely in the great and weighty affaires of counsaile, but generally also in all other expeditions from the Realme; and also for his circumspection, stoutnesse, wisdom, dexterity, integrity of life, providence, care, and faithfulness, We have of our speciall grace and favour, and of our certaine knowledge and meere motion, raysed, created, and advanced him to the State, degree, dignity, and honour of Baron of Burghley....“ SUTTON, Dana (ed.): *Annales Rerum Anglicarum*, s. 145.

ale jeho vazby a kontakty s Williamem Camdenem jsou též nepopíratelné, a proto není možné vyloučit ani jednu z možných příčin tohoto záznamu. V každém případě víme, že William Cecil baronský titul získal a pro jeho zisk měl nespočet zásluh, což přispívá k věrohodnosti samotného Camdenova záznamu. Velmi zajímavý je ale také fakt, že po vzoru Williama Cecila, který pro svou rodinu zajistil společenský vzestup z řad nižší šlechty mezi barony, pokračoval ve společenském vzestupu rodiny také Williamův syn Robert,⁷⁷ který navázal na otcovu službu královně Alžbětě a časem dosáhl až na titul prvního hraběte ze Salisburu.

Prameny nám však nenabízejí pouze příjemné a pozitivní příklady Cecilových povinností a úřadů, neboť v průběhu své politické kariéry musel v nejednom případě zastávat též roli soudce, popř. člena soudního tribunálu, jehož úkolem bylo posoudit vinu či nevinu zadržené osoby. V případech nám dochovaných pramenů se samozřejmě jednalo o osoby vysoce postavené, popř. určitým způsobem natolik důležité, aby bylo třeba za členy jejich tribunálu jmenovat nejmocnější šlechtice alžbětinské Anglie.⁷⁸ Je nutné si uvědomit, že se William Cecil soudních jednání neúčastnil pouze v případech, které budou prezentovány v rámci této studie, přesto je však pochopitelné, že se dochovaly záznamy právě o soudních procesech vybraných pro tuto studii, neboť se jedná o soud vedený proti bratranci královny Alžběty I. Thomasi Howardovi, čtvrtému vévodovi z Norfolku,⁷⁹ který byl obviněn z účasti na spiknutích proti královně, podporování obnovy katolicismu, španělské invaze a plánů na sňatek s Marií Stuartovnou, s čímž by v případě úspěchu samozřejmě souvisel i zisk královských titulů a vlády nad sjednocenými královstvími Anglie a Skotska. Za zločin velezrady byl Thomas Howard popraven roku 1572.⁸⁰

Již v tomto bodě se dá poukázat na fakt, že navzdory politickým úspěchům a společenskému uznání William Cecil nebyl černobílou postavou britských dějin. Nebyl to člověk, popř. politik, který by po celý

⁷⁷ O Robertu Cecilovi se ve své práci zmiňuje například CECIL, Algernon: *A life of Robert Cecil, First Earl of Salisbury*. Charleston 2010. HAYNES, Alan: *Robert Cecil, Earl of Salisbury*. London 1989.

⁷⁸ SUTTON, Dana (ed.): *Annales Rerum Anglicarum*, s. 158.

⁷⁹ Vice viz WILLIAMS, Neville: *A Tudor Tragedy: Thomas Howard, Fourth Duke of Norfolk*. London 1989.

⁸⁰ TANNER, Joseph (ed.): *Tudor Constitutional Documents*, s. 440–443.

svůj život zastával nejdůležitější politické funkce, a přitom nikdy neposlal nikoho na smrt. Byl to politik, velmi schopný politik, který sloužil královně a Anglii, a proto nemůže být překvapením, že oproti velmi pozitivnímu obrazu vykreslenému prameny nešlo o světce, který by za celou svou kariéru ani jednou nepodnikl kroky k odstranění svých, popř. královniných nepřátel. O to pozoruhodnější však jsou Cecilovy role a podoby v dobových pramenech, ve kterých si dokázal zachovat velmi pozitivní ráz. V případě soudního procesu s Thomasem Howardem musela být Cecilova role velmi složitá, neboť se oba šlechtici dobře znali a v průběhu Alžbětiny vlády spolu museli nejednou spolupracovat. Z tohoto důvodu muselo být velmi zvláštní působit jako člen poroty, která vévodu z Norfolku odsoudila k trestu smrti. Kvůli již zmíněné absenci jakýchkoliv Cecilových deníků však můžeme o jeho myšlenkových pochodech pouze spekulovat.

Kromě soudního procesu s Thomasem Howardem se William Cecil též účastnil procesu vedeného proti skotské královně Marii Stuartovně, který probíhal na hradě Fotheringhay ve dnech 14. a 15. října roku 1586. Jak již bylo řečeno, tak mezi členy soudního tribunálu patřil William Cecil, který v dané době zastával též úřad strážce královského pokladu, dále John Whitgift, arcibiskup z Canterbury, Sir Thomas Bromley, lord kancléř a další 43 členů poroty, z nichž někteří byli také členy Parlamentu. Z pramenů je patrné, že řízení a průběh soudního procesu měli na starost nejvýše postavení šlechtici, k nimž patřil lord kancléř Thomas Bromley a strážce královského pokladu William Cecil.⁸¹ Skotská královna byla obviněna z účasti na velezrádném spiknutí namířeném proti anglické královně Alžbětě, které bylo pojmenováno podle vůdce spiklenců Babingtona.⁸² Za zmínku jistě stojí, že z dnešního úhlu pohledu by celý soudní proces mohl být vnímán jako vykonstruovaný, zmanipulovaný, popř. vedený velmi zvláštním způsobem, protože se Marie Stuartovna nemohla účastnit veřejných jednání a slyšet obsah svědeckví namířených proti její osobě. Zásadní byla svědeckví Mariiných sekretářů Gilberta Curlea a Clauda Naua, kteří před soudem dosvědčili, že mezi Babingtonem a

⁸¹ TANNER, Joseph (ed.): *Tudor Constitutional Documents*, s. 440–441.

⁸² Anthonyho Babingtona a jeho spiknutí blíže popsal ve své knize GUY, John: *Queen of Scots: The True Life of Mary Stuart*. Boston 2004.

bývalou skotskou královnou docházelo k pravidelné korespondenci a že Marie Stuartovna opravdu napsala řadu vlastizrádných dopisů zaměřených proti vládě královně Alžběty.⁸³

Soudní dvůr vedle Mariiny účasti na Babingtonově spiknutí ale probíral také otázku hrozícího střetu se Španělskem, což s Mariinou vlastizradou přímo nesouviselo, ale mohlo jí to dosti přitížit, protože mohla být vykreslena jako součást španělských dobovačných plánů. Veškeré listinné materiály, které byly soudu předloženy jako důkazy, ke všemu neprošly žádnou kontrolou. Nemohlo tedy být nijak ověřeno, jestli se jednalo o originály, které skutečně odeslala Marie Stuartovna, nebo jestli šlo o podvrhy sloužící pouze k jejímu odsouzení a následnému odstranění.⁸⁴ Jelikož je Cecilova účast a podíl na řízení tohoto soudního procesu nepopíratelná, tak může následovat otázka, jestli se opravdu jednalo o vykonstruovaný proces, v jehož čele stanul sám první baron z Burghley, který se tak spolu s dalšími členy soudního tribunálu postaral o popravu skotské královně.

William Cecil byl sice jednou z hlavních postav celého soudního procesu, ale podíl na usvědčení a odsouzení Marie Stuartovny rozhodně nebyl pouze jeho prací. Samotná Marie Stuartovna s Babingtonem a dalšími povstalci udržovala kontakt prostřednictvím tajných dopisů, otázkou však zůstává, jestli tyto dopisy nebyly později „přikrášleny“ sirem Francisem Walsinghamem,⁸⁵ aby se tak jejich prostřednictvím zajistilo odstranění nepohodlného nepřítele a jeho nároků na anglický trůn. William Cecil, Francis Walsingham a další účastníci soudního procesu by tak jednali v zájmu zajištění bezpečnosti královně Alžběty i její vlády do budoucích let, ale zároveň by se v podstatě dopouštěli justiční vraždy. William Cecil se tak díky své účasti na soudních procesech projevil v dalších rolích, které mu přisuzují britské raně novověké prameny, tzn. v roli strážce královského pokladu a v roli soudce, který spolu s dalšími členy soudního tribunálu roku 1586 odsoudil k trestu smrti skotskou královnou Marii Stuartovnu.

⁸³ LEWIS, Jayne: *The trial of Mary Queen of Scots: a brief history with documents*. Boston 1999, s. 93–94.

⁸⁴ TANNER, Joseph (ed.): *Tudor Constitutional Documents*, s. 440–443.

⁸⁵ O Francisu Walsinghamovi se můžeme více dozvědět například v BUDIANSKY, Stephen: *Her Majesty's Spymaster: Elizabeth I, Sir Francis Walsingham, and the Birth of Modern Espionage*. New York 2006.

Jak již bylo zmíněno v předchozích částech této studie, tak řada pramenů popisujících život a politickou dráhu Williama Cecila se nedá považovat za zcela nestranné. Navzdory tomu i v případě srovnání nemalého množství původem odlišných pramenů vychází první baron z Burghley z toho výzkumu v dosti pozitivním světle, popř. rolích. Na základě analýzy, interpretace a případné komparace představených pramenů můžeme Williamu Cecilovi připsat opravdu značné množství dějinných rolí, z nichž můžeme jmenovat například všemi ctěné postavení a schopnosti zdůrazňované i nejmocnějšími muži a ženami Anglie, protestantskou víru hájenou navzdory proměnám režimu, funkci tajemníka ve službách vévody z Northumberlandu, Eduarda VI. i královny Alžběty I., člena Parlamentu zastupujícího zájmy města Stamford, strážce královského pokladu, politika, diplomata, soudce a barona.